

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

w sprawie z odwołania A.R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu
o prawo do górniczej emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 22 stycznia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Katowicach z dnia 31 października 2024 r., sygn. akt III AUa 1841/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 sierpnia 2024 r., sygn. akt VIII U 659/24, Sąd Okręgowy w Gliwicach przyznał A.R. prawo do górniczej emerytury od 1 marca 2024 r., zmieniając decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu z 27 marca 2024 r. o odmowie prawa do górniczej emerytury określonej w art. 50a ustawy o emeryturach i rentach z uwagi na posiadanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury górniczej.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 50e ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach FUS.

Wyrokiem z 31 października 2024 r., sygn. akt III AUa 1841/24, Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację. Przyjął za własne ustalenia Sądu

pierwszej instancji, zgodnie z którymi ubezpieczony niewątpliwie spełnił warunki do nabycia prawa do górniczej emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego 50 i 55 lat. Za zasadny uznał pogląd o możliwości kilkukrotnego przejścia na górniczą emeryturę, mający odzwierciedlenie również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienie z 7 marca 2017 r., I UZ 61/16, uchwałę z 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13).

Sąd Apelacyjny podniósł, że w dotychczasowych orzeczeniach w tożsamych rodzajowo sprawach przedstawiał argumentację, że przepisy art. 50a i 50e ustawy o emeryturach i rentach stanowią autonomiczne podstawy nabycia prawa do dwóch odrębnych emerytur górniczych, a przepisy ustawy nie zawierają regulacji wykluczającej możliwość nabycia prawa do emerytury górniczej określonej w art. 50a ust. 1 i 2 ustawy przez ubezpieczonego, który ma już prawo do emerytury unormowanej w art. 50e ustawy. Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie zawierają normy zakazującej ustalenie prawa do emerytur należnych w obniżonym wieku emerytalnym dla osób, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny.

W ocenie Sądu drugiej instancji, przepisy ustawy emerytalnej nie dają podstaw dla przyjęcia poglądu o wygaśnięciu prawa do górniczej emerytury z dniem osiągnięcia wieku emerytalnego przez osoby spełniające warunek posiadania wymaganego stażu pracy górniczej. Przepis art. 24 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach wyraźnie stanowi, że ubezpieczonym spełniającym warunki określone w art. 50a lub 50e przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku i okresu pracy określonych w tych przepisach. Przyjęciu poglądu o wygaśnięciu prawa do górniczej emerytury sprzeciwia się regulacja z art. 95 ustawy dotycząca zbiegu praw do kilku świadczeń u jednej osoby. Z treści tego przepisu bynajmniej nie wynika, że jedno ze świadczeń podlegających zbiegowi wygasa, lecz nie jest realizowane.

Ponadto, Sąd odwoławczy zauważył, że osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego przez ubezpieczonych nie skutkuje ustaleniem z urzędu prawa do emerytury z tego tytułu (poza wyjątkami z art. 24a i art. 27a ustawy), lecz poddane jest zasadzie wnioskowości z art. 116 ustawy. Sąd Apelacyjny podkreślił także, że w sytuacji ubezpieczonego, który pobierał górniczą emeryturę bez względu na wiek,

której wysokość jest obliczona w systemie zdefiniowanego świadczenia (a nie zdefiniowanej składki) nie ma przeszkód dla obliczenia wysokości kolejnej emerytury zgodnie ze wskazaniem zawartym w przepisie art. 53 ust. 3 i 4 w zw. z art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach - którym to obliczeniem skarżący jest zainteresowany.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną organ rentowy w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości).

Strona skarżąca wskazała, że wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ istnieje potrzeba wykładni art. 50a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budzącego poważne wątpliwości, a niezależnie od tego - wywołującego rozbieżność w orzecznictwie sądów, czego przykładem są orzeczenia: Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 20 października 2023 r., sygn. akt III AUa 683/23, Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29 listopada 2023 r. sygn. akt III AUa 400/23 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6 czerwca 2024 r., sygn. akt III AUa 1002/23.

Argumentując zasadność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, iż na kanwie orzecznictwa sądów apelacji katowickiej nie ma jednolitego stanowiska w przedmiocie: Czy na emeryturę górniczą opartą na podstawie art. 50a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych można przejść również po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego? Istnieją sprzeczne rozstrzygnięcia w sprawach o analogicznym stanie faktycznym, w których mają zastosowanie te same przepisy prawne, a zastosowane w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń.

Zdaniem skarżącego brak jest jednoznacznej wykładni, czy istnieje górna granica wieku, do której ubezpieczony może wystąpić o przyznanie mu prawa do emerytury górniczej przewidzianej w art. 50a ustawy emerytalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna oganu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08; z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., sygn. akt I PK 233/07, OSNP 2009/3-4/43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym

polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. Jeśli w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12).

Przywoływane przez organ rentowy kwestie zostały już wielokrotnie i jednolicie rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który wyroku z 4 lipca 2023 r., I USKP 90/22 zwrócił uwagę, że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne rodzaje emerytur. Dlatego nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę, przyznaną mu w niższym wieku emerytalnym, domagał się następnie przyznania emerytury przysługującej w tzw. powszechnym wieku emerytalnym, ponieważ ze względu na odmienne przesłanki nabycia prawa do obu tych świadczeń, organ rentowy powinien wydać decyzje (w oparciu o różne podstawy prawne) przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych, a następnie wypłacać na podstawie art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego (por. również m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2006 r., I UK 82/06 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13).

W uzasadnieniu przywołanej powyżej uchwały z 4 lipca 2013 r., Sąd Najwyższy przyjął odrębność emerytur, wobec różnych podstaw prawnych (tytułów) ich przyznawania, co oznacza, że na emeryturę można przechodzić kilka razy. W postanowieniu z 2 marca 2017 r., I UZ 61/16 Sąd Najwyższy podkreślił z kolei, że brak jest regulacji prawnej wykluczającej możliwość nabycia prawa do emerytury górniczej unormowanej w art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej w przypadku

ubezpieczonego, który uzyskał już prawo do emerytury górniczej z art. 50e tej ustawy, tj. emerytury przysługującej bez względu na wiek i zajmowane stanowisko z tytułu wykonywania przez 25 lat pracy górniczej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Przepisy art. 50a i art. 50e ustawy emerytalnej stanowią autonomiczne i odrębne względem siebie podstawy nabycia prawa do dwóch odrębnych emerytur górniczych. Pierwszy, dotyczący emerytury górniczej w wieku obniżonym, która przysługuje po osiągnięciu wymaganego wieku i odpowiedniego stażu jakiegokolwiek pracy górniczej i równorzędnej. Drugi, dotyczy emerytury górniczej bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, która przysługuje, bez względu na wiek, po przepracowaniu 25 lat kwalifikowanej pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zatem na emeryturę górniczą można przechodzić kilka razy.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[KK]

[SOP]